

Cirkulární veřejné a soukromé zadávání - příklady dobré praxe

Cirkulární ekonomiku chápeme jako nový přístup k nakládání se zdroji co nejefektivnějším způsobem. Jde zároveň o hledání efektivních cest k jejich navrácení do oběhu na konci životního cyklu. V Česku se dnes stále bohužel potýkáme s nízkou poptávkou po výrobcích z recyklátu, a tak druhotné suroviny nemají takovou hodnotu, která jim odpovídá. Cestou může být cirkulární veřejné zadávání, které zohlední například procento využití druhotných surovin v daných výrobcích.

Pro správné nastavení parametrů cirkulárního zadávání je ale klíčové inspirovat se dobrými příklady zahraniční i české praxe. Proto pro Vás připravujeme seriál různých příkladů, které mohou být inspirací i pro Vás.

CIRKULÁRNÍ
HUB PRAHA

Úvodní slovo

Cirkulární ekonomika pro Českou republiku přináší celou řadu příležitostí. Od možnosti vyrovnat se s krizí ve zpracovatelském segmentu druhotných surovin až po hledání nových cest pro navrácení organické hmoty do půdy, která tak může lépe zadržovat vodu. Od uzavírání technických cyklů v průmyslu, po uzavírání organických cyklů v oblasti bioekonomiky. Jedná se o koncept široký, nicméně funkční. O tom svědčí i fakt, že se se celému tématu velmi aktivně věnuje i Evropská unie, která navíc na začátku března 2020 vydala aktualizovaný plán pro cirkulární ekonomiku, v němž má veřejné zadávání se zelenými a cirkulárními kritérii svoje jasné místo.

Institut Cirkulární Ekonomiky se tématu věnuje již od orku 2017, kdy navíc zahájil aktivní komunikaci s holandskými partnery, kteří nejen v oblasti cirkulárních veřejných zakázek, ale zejména v oblasti uzavírání dobrovolných dohod mají dlouholeté a velmi cenné zkušenosti. Proto se INCIEN ve spolupráci s dalšími zástupci veřejné sféry, pro které se cirkulární zakázky začaly jevit jako správná cesta, rozhodl tématu věnovat velmi aktivně. V únoru roku 2020 byl uspořádán první seminář pro zájemce o podpis Memoranda o spolupráci, které staví na holandské zkušenosti s podepisováním tzv. Green Deals, které spojují různé klíčové skupiny s cílem ozkoušet nové environmentální přístupy v praxi. Tématem prvního českého Green Dealu se tak jaksí logicky nabízí právě téma aplikace cirkulárních zakázek do veřejné sféry. V pozadu však není možné nechat ani zástupce podnikatelské sféry, která při svých činnostech mnohdy uplatňuje stejné principy. Jednoduše řečeno, odpovědné nakupování se týká nás všech.

Naší ambicí je v rámci jednoho roku společně s více zadavateli vytvořit síť, která by vzájemně sdílela své dobré i špatné zkušenosti při přípravě a realizaci zakázek, u kterých byly použity prvky cirkulárního zadávání. Proto je skupina, která se v první vlně k zápisu k Memorandu hlásí, velmi členitá. Tvoří ji:

- **Ministerstva** (*v budoucnu nositelé myšlenky, poradní orgán pro zúčastněné organizace, mohou být také účastníky, kteří sami u sebe vyzkoušejí aplikaci principů CE ve vlastních zakázkách, případně koordinátoři celé aktivity prvního českého Green Dealu*)
- **Zástupci veřejné sféry** (*veřejní zadavatelé, kteří v rámci pilotního projektu sami vyzkouší vlastní projekt, kde aplikují principy cirkulární ekonomiky*)
- **Zástupci soukromé sféry** (*soukromí zadavatelé, kteří v rámci pilotního projektu sami vyzkouší vlastní projekt, kde aplikují principy cirkulární ekonomiky*)
- **Asociace** (*veřejní zadavatelé, kteří v rámci pilotního projektu sami vyzkouší vlastní projekt, kde aplikují principy cirkulární ekonomiky, jejich činnost je také významná pro diseminaci výsledků testování mezi vlastní členy*)
- **Neziskové organizace** (*INCIEN + další organizace, nositelé odbornosti, případně pomoc s koordinací a vzděláváním členům v dalších odborných a specifických tématech v oblasti cirkulární ekonomiky – odpady, opravitelnost, recyklace, vodohospodářství, energetika, stavby, provoz kanceláře, ekodesign... Taktéž sami vyzkouší vlastní pilotní projekt*)
- **Advokátní kanceláře** (*jsou odborníci, kteří jednak mohou sdílet svoje zkušenosti a pomáhat tak dalším členům, ale jsou i soukromými zadavateli v rámci vlastních aktivit, ale i poradním orgánem dalších zadavatelů a mohou tak know-how cirkulární ekonomiky aktivně uplatňovat při poradenství ve vlastní činnosti – zajištění diseminace výsledků v praxi*)

Cílem projektu je společný závazek, že do jednoho roku každý z účastníků připraví alespoň jednu veřejnou zakázku, kde bude využit princip cirkulárního „oběhového“ hospodářství. Součástí je však průběžná komunikace na dílčích setkáních, kde budou průběžně předávány dosavadní znalosti, a to i díky podpoře účasti expertů z různých oblastí – od advokátů po zástupce praxe.

Cirkulární ekonomika je způsob, jak zabránit negativním důsledkům konzumního životního stylu. Koncept Zelených dohod Green Deals je zase způsob, jak ve velkém objemu zajistit používání cirkulární ekonomiky v praxi. K tomu, aby byl koncept Zelených dohod funkční, je potřeba systematická práce s lidmi, kteří veřejné i soukromé zakázky zadávají. Proto chceme vytvořit funkční a efektivní systém vzájemného vzdělávání lidí zodpovědných za zadávání zakázek. Cirkulární zadávání v zakázkách je totiž specifické v tom, že je potřeba změnit myšlení lidí – nejprve si stanovit cíl, pak hledat funkční a promyšlené řešení, učit se praxí, prošlapávat nové cesty, všechny zkušenosti sdílet navzájem, získávat zpětnou vazbu a relevantně vyhodnocovat dopad a funkčnost navrženého řešení. A tyto dovednosti jsou pro účastníky nové a tento pro mnohé nový, vzájemný způsob neformálního vzdělávání by měl účastníkům pomoci se se všemi těmito výzvami vypořádat.

Tento dokument si klade za cíl představit obecný koncept cirkulární ekonomiky i fungování Green Dealu v Holandsku, přiblížit synergie mezi těmito projekty v praxi a definovat jak role jednotlivých partnerů první české dohody, tak představit i příklady praxe, které je v průběhu roku možné otestovat v praxi.

Příklady dobré praxe pro inspiraci

Nejnižší nabídková cena jako jediné rozhodovací kritérium veřejných zakázek je v EU pomalu na ústupu. S nástupem evropské „Zelené dohody“ stále častěji přichází ke slovu cirkulární veřejné zadávání, jež klade důraz na ekodesign výrobků, šetrné využití přírodních zdrojů či předcházení vzniku odpadu.

Aplikace cirkulárních přístupů ve veřejných zakázkách vyžaduje důkladnou odbornou přípravu a mnohdy je zapotřebí přenastavit celou nákupní praxi zadavatele. Odměnou však může být široká škála ekonomických, environmentálních, ale i společenských benefitů. Jedním z nich je vznik nových pracovních míst, a to i pro osoby se zdravotním znevýhodněním.

V Česku je prozatím známější spíše pojem sociálně odpovědné zadávání, které mnohé instituce využívají a v němž se prvky cirkularity často objevují. Přímě cirkulárně zaměřené zakázky prozatím nejsou tak rozšířené, což se ale může brzy změnit – a to díky memorandu Green Deal, které se letos chystá ve spolupráci s INCIEN podepsat řada českých veřejných institucí. Každý z účastníků Memoranda se zaváže k realizaci alespoň jednoho pilotního projektu s prvky cirkulárního zadávání a vzájemnému předávání zkušeností s ostatními účastníky na společných workshopech a seminářích.

Venlo City Hall, Nizozemí, 2009

Když město Venlo hledalo architektonický projekt pro novou radnici, zvolilo neobvyklý přístup. Od účastníku tendru nevyžadovalo detailní plán projektu, ale zajímalo se o vizi, jakou přináší. Vítězem se stali architekti z Kraaijvanger Urbis Architects. Ti vytvořili energeticky plně soběstačnou budovu, která zároveň poskytuje příjemné a zdravé pracovní prostředí.

Autoři se inspirovali konceptem Cradle-to-Cradle. Budova radnice využívá dešťovou vodu a uvnitř zajišťuje skvělé proudění vzduchu. Interiér má zelené stěny, které regulují vlhkost, hladinu kyslíku a akustiku. Použité suroviny a části disponují „materiálovým pasem“, který podrobně popisuje jejich výrobu a původ a umožňuje další budoucí využití.

Cirkulární kritéria: možnost přeměny odpadu na zdroj, využití obnovitelné energie, využití šedé vody

- Více zde: <http://www.c2c-centre.com/project/venlo-city-hall>
- Cirkulární budovu radnice, kterou lze v budoucnu rozmontovat, má také další holandské město Brummen. https://sppregions.eu/fileadmin/user_upload/Resources/Circular_Procurement_Case_Study_Collection.pdf

Udržitelný nábytek pro veřejné instituce, Nizozemí, 2017

Cílem zakázky byl nákup cirkulárního kancelářského nábytku pro 28 vládních organizací po celém Holandsku. Tendru předcházela odborná studie. Z té vyplynulo, že se cirkulární principy nejlépe naplní, když si organizace v co největší možné míře ponechají stávající vybavení a zajistí jeho dlouhodobou údržbu a renovace. Jen v nutných případech se bude objednávat nový cirkulární nábytek. V zakázce rozhodovala z 80 % kvalita, cirkularita a estetika nábytku a zbylých 20 % roli hrála cena.

Mezi benefity zakázky patří nejen úspory, které mohou dosáhnout až 4 milionů EUR, ale i prevence odpadu nebo stimulace trhu k cirkularitě (za tímto účelem bylo záměrně vybráno celkem osm různých dodavatelů).

Cirkulární kritéria: schopnost dodavatele udržovat, opravovat a renovovat existující vybavení a v případě potřeby dodávat nový cirkulární nábytek

- Více zde: https://www.ioeb.at/fileadmin/ioeb/Dokumente/ECOVATION/REUSE_gesammelt.pdf

KOMENTÁŘ KROUPAHELÁN:

Hodnotící kritérium kvality s váhou 80 % bylo rozděleno do tří sub-kritérií:

1. Kvalita akčního plánu s váhou 45 %, dále rozdělena na dílčí oblasti (1) cirkulární vývoj, (2) stimulační opatření a (3) spolupráce, každé z těchto dílčích oblastí hodnocení byla přidělena stejná váha;
2. Cirkulární vlastnosti produktu s váhou 20 %: v rámci tohoto sub-kritéria byly hodnoceny vlastnosti 5 vybraných výrobků;
3. Společenská návratnost s váhou 15 %.

Takové vymezení kvalitativních hodnotících kritérií je plně v souladu i s ustanovením § 116 zákona o zadávání veřejných zakázek, dle kterého je možné použít kritéria kvality, která vyjadřují kvalitativní, environmentální nebo sociální hlediska spojená s předmětem veřejné zakázky.

Při využívání kvalitativních hodnotících kritérií obecně je vhodné, aby zadavatelé předem vymezili a v zadávací dokumentaci jasně formulovali požadavky a cíle, jichž má být realizací veřejné zakázky naplněno. Využívání kvalitativních hodnotících kritérií má smysl především tam, kde má zadavatel zájem zohlednit i jiné aspekty, než jenom naplnění prvotní potřeby např. chybějícího nábytku (nebo jiných dodávek, či služeb). Tyto aspekty mohou typicky spočívat ve zvláštních kvalitativních požadavcích vyplývajících z určité specifické potřeby (např. potřeby nábytku, který je jednoduše rozmontovatelný a skladný, nebo velice odolný a pevný kvůli zvláštním podmínkám, ve kterých se používá) nebo plnění dlouhodobějších environmentálních nebo sociálních cílů (jako je např. recyklovatelnost a opětovná použitelnost materiálů).

Jestliže dodavatelé tyto cíle znají a rozumí jim, je pro ně hodnocení (i celá soutěž) transparentnější a jsou schopni přijít s dobře porovnatelnými nabídkami. Ve vztahu k jasně formulovaným požadavkům nebo cílům by pak měl zadavatel v zadávací dokumentaci vymezit, co (jaké konkrétní ukazatele) bude hodnotit, a jakým úrovním naplnění těchto cílů v jednotlivých ukazatelích přidělí určité bodové hodnoty. Obecně lze spíše doporučit přidělování bodů na základě skokové stupnice (např. 100, 75, 50, 25, 0 bodů) než na základě kontinuální škály 100-0, neboť obhájit slovním popisem hodnocení jemné bodové rozdíly je velice obtížné.

Dalším důležitým prvkem úspěchu zadávání cirkulárních veřejných zakázek je nastavení smluvních podmínek způsobem, který podporuje udržení nebo zvyšování hodnocené kvality v průběhu realizace veřejné zakázky. Obecně lze doporučit, aby byly ve smlouvě zakotveny tzv. klíčové identifikátory výkonu (key performance indicators, KPI), tj. měřitelné ukazatele kvality, které lze v průběhu plnění smlouvy sledovat a vyhodnocovat. Příkladem může být např. dodržování lhůt plnění, poměr reklamovaných dodávek, rychlost servisu, ve vztahu k cirkulárním kritériím pak např. % opraveného nebo zrenovovaného starého nábytku a jejich podíl oproti nově dodanému nábytku, % recyklovaného materiálu použitého v nově dodaném nábytku apod. V tomto nizozemském případě bylo na naplnění KPI navázáno automatické prodlužování kontraktu, což je velice zajímavý způsob motivace dodavatele, jak udržovat nebo zvyšovat kvalitu poskytovaných služeb v průběhu kontraktu. Lze však uvažovat i o různých finančních bonusech nebo naopak sankcích v případě neplnění stanovených KPI.

Cirkulární ochranné oblečení, Nizozemí, 2016

Možnosti nákupu cirkulárního oblečení pro své zaměstnance věnovala energetická společnost Alliander dvouletý výzkum. Na pomoc si při tom vzala specializovanou poradenskou firmu Copper8. Kromě funkčních vlastností oděvů, které musí pracovníky spolehlivě chránit před úrazy elektřinou a plynem, hrály v rozhodování významnou roli i cirkulární aspekty.

Výsledek? Díky kvalitnějším textiliím a šetrnějšímu praní se prodloužila životnost oděvů. Důkladný výzkum přinesl lepší porozumění potřebám zaměstnanců (oděvy jsou například častěji šité na míru). Na straně dodavatelů vznikly díky tendru nové obchodní spolupráce.

Cirkulární kritéria: LCA analýza jednotlivých typů oděvu, původ materiálů, výroba, výdrž, možnost vrácení oděvu a recyklace

- Více zde: <https://www.copper8.com/en/projects/circulaire-veiligheidskleding/>

Městský carsharing

V roce 2003 byly Brémy jedním z prvních evropských měst, které se rozhodlo využívat pro správu svého vozového parku carsharingovou službu. Chtělo tak nejen snížit negativní dopady automobilové dopravy na životní prostředí, ale i uvolnit parkovací místa a uspořit náklady. K provedení akčního plánu bylo potřeba posílit partnerské vztahy mezi provozovateli veřejné dopravy soukromými systémy sdílení automobilů.

Cirkulární kritérium: maximální limity emisí CO₂ vozů nesmějí přesáhnout 230 CO₂/km

- Více zde: https://spregions.eu/fileadmin/user_upload/Resources/Circular_Procurement_Case_Study_Collection.pdf

Inspirace z Česka

JIC: Zelená energie

V roce 2018 vyhlásilo Jihomoravské inovační centrum tendr na dodávku elektrické energie do budovy INMEC v brněnském Technologickém parku. Vedle nabídkové ceny byl rozhodujícím kritériem procentuální podíl energie, kterou účastník prokazatelně nakoupil z obnovitelných zdrojů.

- **Kompletní znění zakázky zde:** <https://www.vhodne-uverejneni.cz/index.php?m=xenorders&h=order&a=detaildocumentsandimages&rwr=dodavky-elektricke-energie-z-obnovitelných-zdrojů>

Depozitář muzea v Pardubicích

Z veřejné zakázky, v níž hrála klíčovou roli energetická úspornost objektu, vykrytalizoval zajímavý cirkulární projekt depozitáře pardubického muzea. Za projektem stojí skupina brněnských architektů pod vedením Adama Rujbra. Ti do podsypu budovy využili celkem 1 000 kubických metrů betonového recyklátu pocházejícího z demolice bývalé jídelny školy. Pomocí recyklátu tak nahradili čím dál vzácnější lomové kamenivo. Depozitář má zdi z nepálených cihel s hliněnou omítkou, které pomáhají udržovat vnitřní klima. Samotný objekt je vysoce energeticky úsporný a v roce 2018 získal 2. místo v soutěži MPO Přeměna odpadu na zdroje.

- Více zde: <https://www.tvarchitect.com/video/depozitar-vychodoceskeho-muzea-v-pardubicich-od-adama-rujbra-je-jiz-v-provozu/>

Veřejné zakázky mají nezanedbatelný podíl na HDP (okolo 12 % v zemích OECD) a jen v Česku na ně ročně vynaložíme více než 600 miliard korun. To z nich činí skvělou příležitost k prosazování cirkulárních principů a pozitivnímu ovlivňování dalších aktérů trhu.

Literatura a zdroje

Další inspirace zdroje:

- **Publikace Circular procurement in 8 steps** (Vydala organizace Copper8) a autorka publikace říká: *Lepší svět začíná tam, kde se začínáme ptát lepší otázky.* Není to úplně jasné? Tak si vezměme příklad klasického zadávání kancelářského vybavení. To, co potřebujeme není nový stůl, nová židle, nový koberec? Ne, potřebujeme ideální prostředí pro práci, pro celý náš tým, pro sebe i kolegy. A není nezbytně nové nakoupit věci nové. Je důležité jen vytvořit ideální prostředí. To může být hotové i díky starému nábytku. (www.copper8.com)
- **Infolist o cirkulárním zadávání včetně shrnutí prvního semináře, v rámci kterého nizozemští experti v České republice představili koncept cirkulárních zakázek i konceptu Green Deal:** [hub.cirkularnicesko.cz sekce Publikace \(https://hub.cirkularnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/08/06_info_Cirkularni_zadavani.pdf\)](https://hub.cirkularnicesko.cz/sekce/Publikace/https://hub.cirkularnicesko.cz/wp-content/uploads/2019/08/06_info_Cirkularni_zadavani.pdf)

Vedoucí autor Soňa Jonášová a Lucie Jandová ve spolupráci s advokátní kanceláří KROUPAHELÁN

Vydáno červen 2020

Projekt realizuje BIC Brno

**T A
Č R**

Informační list byl sestaven v rámci projektu číslo TL01000317 s názvem "ODPAD ZDROJEM neboli uplatnění nových metod výzkumu pro rozvoj cirkulární ekonomiky v ČR", který je spolufinancován se státní podporou Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.